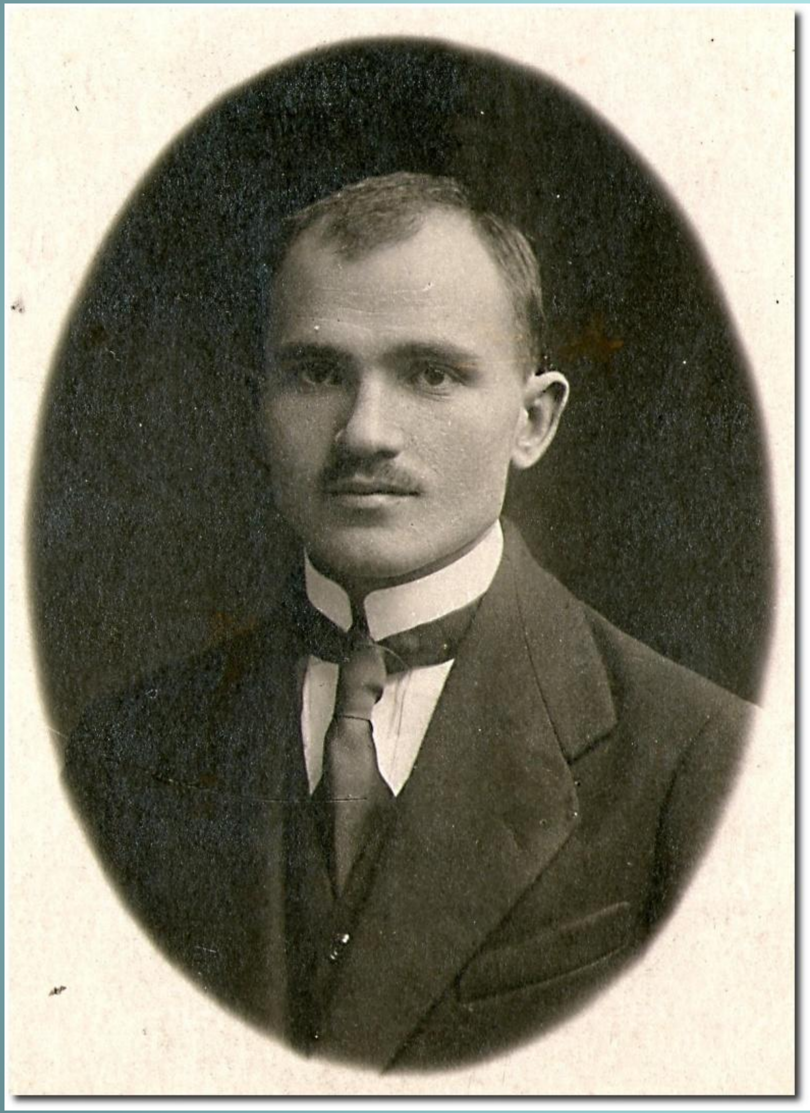

ЖЫВЕ ЯГО СЛОВА

Да 125-годдзя
з дня нараджэння
Максіма ГАРЭЦКАГА

Хата ў в.Малая Багацькаўка,
у якой нарадзіўся Максім Гарэцкі

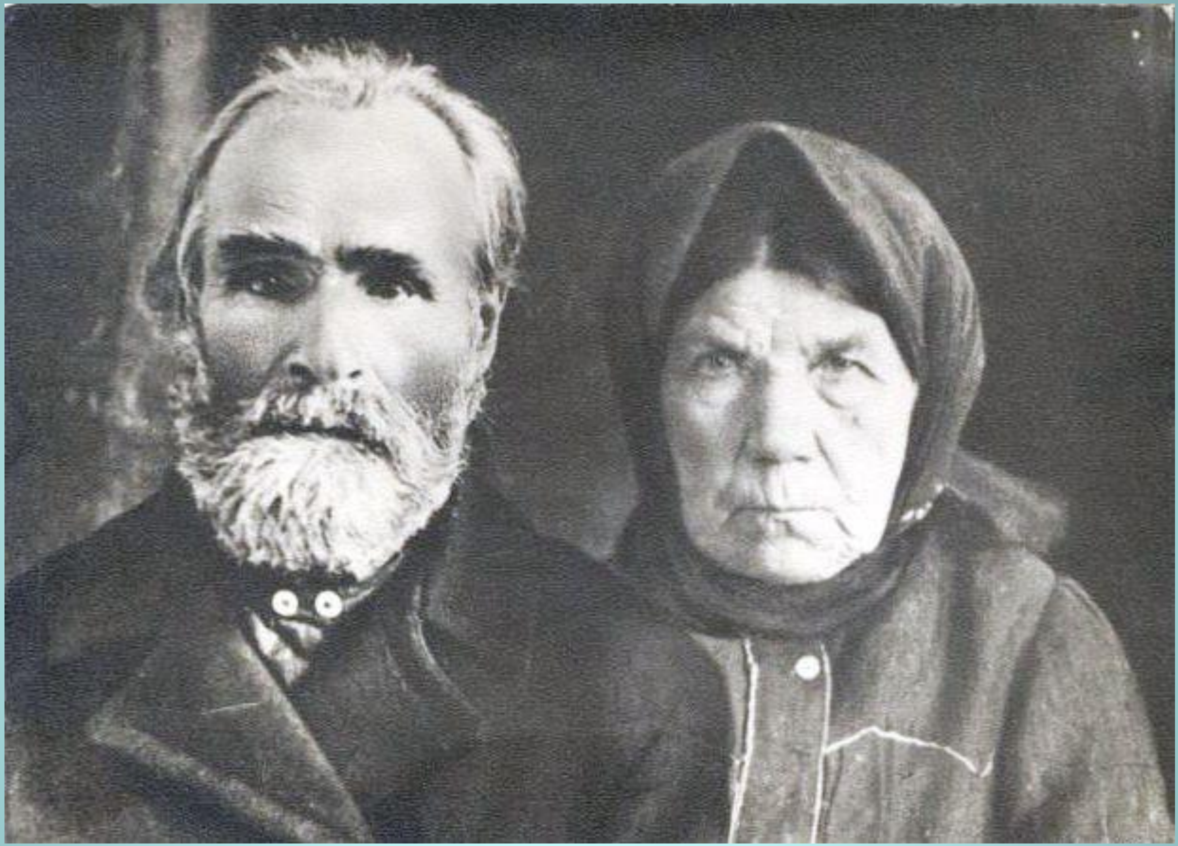

Іван Кузьміч і Еўфрасіння Міхайлаўна Гарэцкія, бацькі пісьменніка. 1920-я г.г.

Свидѣтельство.

Оршанское Уѣздное Отдѣленіе Могилевскаго Епархіальнаго Училищнаго Совѣта симъ удостовѣряетъ, что крестьянинъ дер. Малая Богатьковка Шашковской вол. Мстиславскаго уѣзда Максимъ Ивановъ Горецкій, родившійся тысяча восемьсотъ девяносто третьяго года 6-го февраля, вѣроисповѣданія православнаго, успѣшно окончилъ курсъ ученія въ Ольшанской образцовой второклассной школѣ Ольшанскаго прихода Могилевской губерніи Оршанскаго уѣзда въ 1905 году, а потому при отбываніи воинской повинности имѣетъ право на льготу 3 разряда, установленную пунктомъ 3 ст. 64 Устава о воинской повинности.

Г. Орша 1905 года іюня 10 дня.

Предсѣдатель Отдѣленія

Члены Отдѣленія:

Членъ-Дѣлопроизводитель

Тип. Ш. А. Фридланда.

TUT.BY

Пасведчанне аб заканчэнні Вольшанскай узорнай двухкласнай школы.
1905 год

Максім Гарэцкі, 1913 год.   Атэстат аб заканчэнні Горы-Горацкага каморніцка-агранамічнага вучылішча. 1913 год

АТТЕСТАТЪ.

Данъ отъ Учебно-хозяйственнаго Совѣта Горецкаго землемѣрно-агрономическаго училища, на основаніи § 8 ВЫСОЧАЙШЕ утвержденнаго 19 апрѣля 1909 года Положенія о Горецкомъ землемѣрно-агрономическомъ училищѣ, за надлежащимъ подписомъ и приложеніемъ печати *Горецкому Максиму Ивановичу* въ томъ, что онъ поступилъ въ число учениковъ означеннаго училища въ 19*09* году и, находясь въ ономъ по 1913 годъ, окончилъ полный курсъ теоретическаго и практическаго ученія, причемъ оказалъ слѣдующіе успѣхи:

1) ПО ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМЪ ПРЕДМЕТАМЪ *отличные (5-)* (Законъ Божій, русскій языкъ, отечествовѣдѣніе, алгебра, геометрія, тригонометрія, космографія, законовѣдѣніе);

TUT.BY

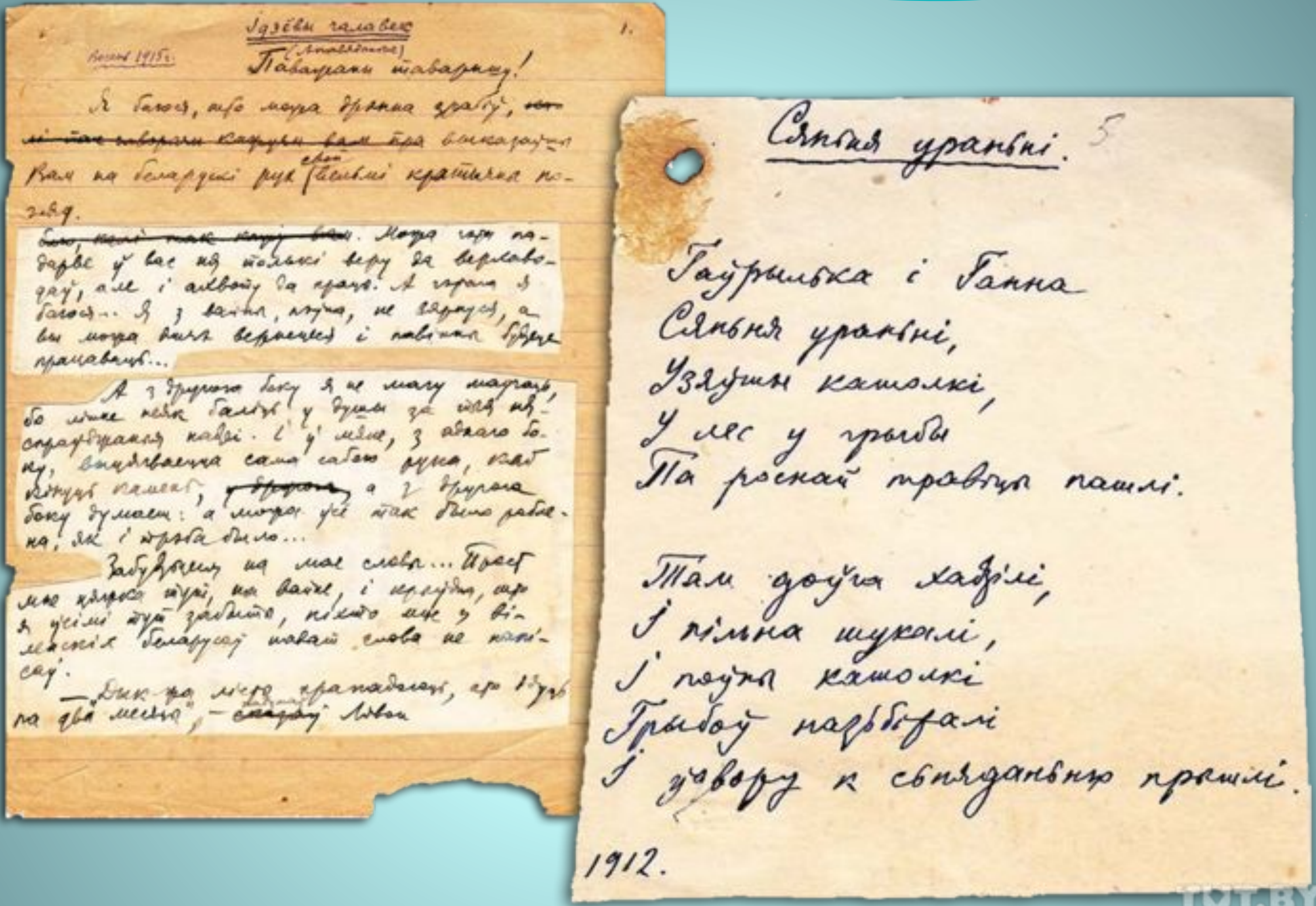

Верш «Сёння ўранні». Аўтограф. 1912 год.
Апавяданне «Ідэёвы чалавек». Чарнавы аўтограф. 1915 год

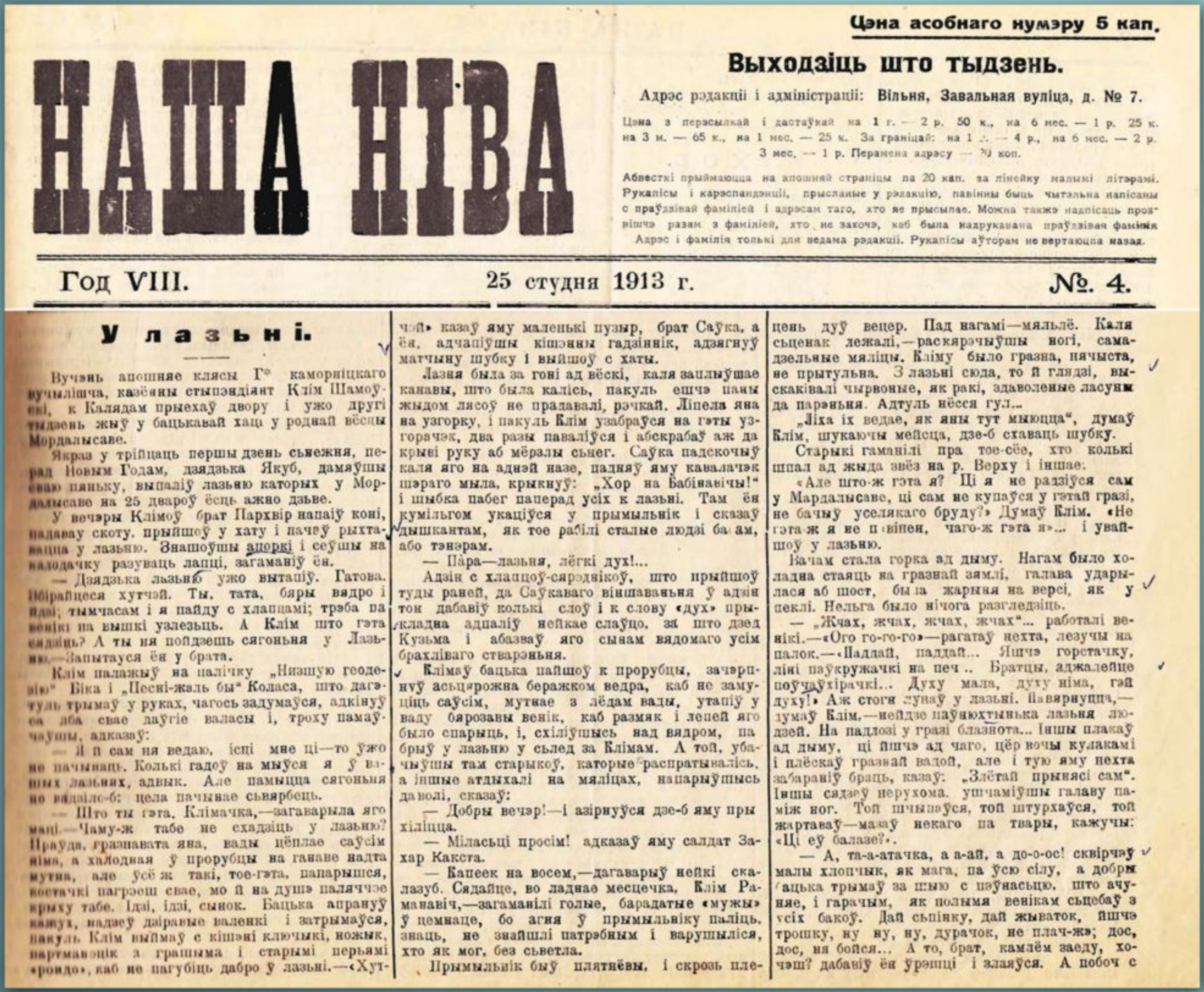

Цэна асобнаго нумэру 5 кап.

НАША НІВА

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакціі і адміністраціі: Вільня, Завальная вуліца, д. № 7.

Цэна з перэсылкай і дастаўкай на 1 г. — 2 р. 50 к., на 6 мес. — 1 р. 25 к. на 3 м. — 65 к., на 1 мес. — 25 к. За граніцай: на 1 .·. — 4 р., на 6 мес. — 2 р. 3 мес. — 1 р. Перамена адрэсу — 20 коп.

Абвесткі прыймающца на апошняй страніцы па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі. Рукапісы і карэспандэнціі, прысланые у рэдакцію, павінны быць чытальна напісаны с праўдзівай фаміліей і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ надпісаць прозвішчэ разам з фаміліей, хто не захочэ, каб была надрукавана праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакціі. Рукапісы аўторам не вертаюцца назад.

Год VIII. 25 студня 1913 г. №. 4.

У лазьні.

Вучэнь апошняе клясы Г* каморніцкага вучылішча, казённы стыпэндіянт Клім Шамоўскі, к Калядам прыехаў двору і ужо другі тыдзень жыў у бацькавай хаці у роднай вёсцы Мордалысаве.

Якраз у трійцаць першы дзень сьнежня, перад Новым Годам, дзядзька Якуб, дамяўшы свою пяньку, выпаліў лазьню каторых у Мордалысаве на 25 двароў ёсць ажно дзьве.

У вечэры Клімоў брат Пархвір напаіў коні, надавау скоту, прыйшоў у хату і пачэў рыхтавацца у лазьню. Знашоўшы апоркі і сеўшы на калодачку разуваць лапці, загамаліў ён.

— Дзядзька лазьню ужо вытапіў. Гатова. Зьбірайцеся хутчэй. Ты, тата, бяры вядро і йдзі; тымчасам і я пайду с хлапцамі; трэба па венікі на вышкі узлезьць. А Клім што гэта сядзіць? А ты ня пойдзешь сягоньня у Лазьню?—Запытауся ён у брата.

Клім палажыў на палічку „Низшую геодезію“ Біка і „Песні-жаль бы“ Коласа, што дагэтуль трымаў у руках, чагось задумаўся, адкінуў са лба свае даўгіе валасы і, троху памаўчаўшы, адказаў:

— Я й сам ня ведаю, ісці мне ці—то ўжо не пачынаць. Колькі гадоў на мыўся я ў ваніых лазьнях, адвык. Але памыцца сягоньня не вадзіло-б: цела пачынае сьвярбець.

— Што ты гэта, Клімачка,—загаварыла яго маці.—Чаму-ж табе не сходзіць у лазьню? Праўда, гразнавата яна, вады цёплае саўсім німа, а халодная ў прорубцы на гававе надта мутна, але ўсё ж такі, тое-гэта, папарышся, косточкі пагрэеш свае, мо й на душэ палягчэе крыху табе. Ідзі, ідзі, сынок. Бацька апрануў кажух, надзеў дзіравые валенкі і затрымаўся, пакуль Клім выймаў с кішэні ключыкі, ножык, партманэцік з грашыма і старымі перьямі «рондо», каб не пагубіць дабро ў лазьні.—«Хутчэй» казаў яму маленькі пузыр, брат Саўка, а ён, адчапіўшы кішэнны гадзіннік, адзягнуў матчыну шубку і выйшоў с хаты.

Лазня была за гоні ад вёскі, каля заплыўшае канавы, што была калісь, пакуль ешчэ паны жыдом лясоў не прадавалі, рэчкай. Ліпела яна на узгорку, і пакуль Клім узабраўся на гэты узгорачэк, два разы паваліўся і абскрабаў аж да крыві руку аб мёрзлы сьнег. Саўка падскочыў каля яго на адной назе, падняў яму кавалачэк шэрага мыла, крыкнуў: „Хор на Бабінавічы!“ і шыбка пабег наперад усіх к лазьні. Там ён кумільгом укаціўся у прымыльнік і сказаў дышкантам, як тое рабілі сталые людзі басам, або тэнэрам.

— Пара—лазьня, лёгкі дух!...

Адзін с хлапцоў-сярэднікоў, што прыйшоў туды раней, да Саўкаваго віншаваньня ў адзін тон дабавіў колькі слоў і к слову «дух» прыкладна адпаліў нейкае слаўцо, за што дзед Кузьма і абазваў яго сынам вядомаго усім брахліваго стварэньня.

Клімаў бацька пайшоў к прорубцы, зачэрпнуў асьцярожна беражком ведра, каб не замуціць саўсім, мутнае з лёдам вады, утапіў у ваду бярозавы венік, каб размяк і лепей яго было спарыць, і, схіліўшысь над вядром, пабрыў у лазьню у сьлед за Клімам. А той, убачыўшы там старыкоў, каторые распратываліcь, а іншые атдыхалі на мяліцах, напарыўшысь даволі, сказаў:

— Добры вечэр!—і азірнуўся дзе-б яму прыхіліцца.

— Міласьці просім! адказаў яму салдат Захар Какста.

— Капеек на восем,—дагаварыў нейкі скалазуб. Сядайце, во ладнае месцечка, Клім Раманавіч,—загамавілі голые, барадатые «мужы» ў цемнаце, бо агня ў прымыльніку паліць, знаць, не знайшлі патрэбным і варушыліся, хто як мог, без сьветла.

Прымыльнік быў плятнёвы, і скрозь плецень дуў вецер. Пад нагамі—мяльлё. Каля сьценак лежалі,—раскярэчыўшы ногі, самадзельные мяліцы. Кліму было гразна, нячыста, не прытульна. З лазьні сюда, то й глядзі, выскаківалі чырвоные, як ракі, здаволеные ласуны да парэньня. Адтуль нёсся гул...

„Ліха іх ведае, як яны тут мыюцца“, думаў Клім, шукаючы мейсца, дзе-б схаваць шубку.

Старыкі гаманілі пра тое-сёе, хто колькі шпал ад жыда звёз на р. Верху і іншае.

«Але што-ж гэта я? Ці я не радзіўся сам у Мардалысаве, ці сам не купаўся у гэтай гразі, не бачыў уселякаго бруду?» Думаў Клім. «Не гэта-ж я не павінен, чаго-ж гэта я»... і увайшоў у лазьню.

Качам стала горка ад дыму. Нагам было холадна стаяць на гразнай зямлі, галава ударылася аб шост, была жарына на версі, як у пеклі. Нельга было нічога разгледзіць.

— „Жчах, жчах, жчах, жчах“... работалі венікі.—«Ого го-го-го»—рагатаў нехта, лезучы на палок.—«Паддай, паддай... Яшчэ горстачку, ліні паўкружачкі на печ.. Братцы, аджалейце поўчаўхірачкі... Духу мала, духу німа, гэй духу!» Аж стогн гунаў у лазьні. Павярнуцца,—думаў Клім,—нейдзе паўнюхтынька лазьня людзей. На падлозі у гразі блазнота... Іншы плакаў ад дыму, ці йшчэ ад чаго, цёр вочы кулакамі і плёскаў гразвай вадой, але і тую яму нехта забараніў брань, казаў: „Злётай прынясі сам“. Іншы сядзеў нерухома, ушчаміўшы галаву паміж ног. Той шчыпаўся, той штурхаўся, той жартаваў—мазаў некага па твары, кажучы: «Ці еў балазе?».

— А, та-а-атачка, а а-ай, а до-о-ос! сквірчэў малы хлопчык, як мага, па ўсю сілу, а добры бацька трымаў за шыю с пэўнасьцю, што ачуняе, і гарачым, як полымя венікам сьцебаў з усіх бакоў. Дай сьпінку, дай жыватак, яшчэ трошку, ну ну, ну, дурачок, не плач-жэ; дос, дос, ня бойся... А то, брат, камлём заеду, хочэш? дабавіў ён ўрэшці і злаяўся. А побоч с

Апавяданне «У лазні».

Наша ніва.

25 студзеня 1913 г.

Зборнік
апавяданняў
«Рунь».
1914 год

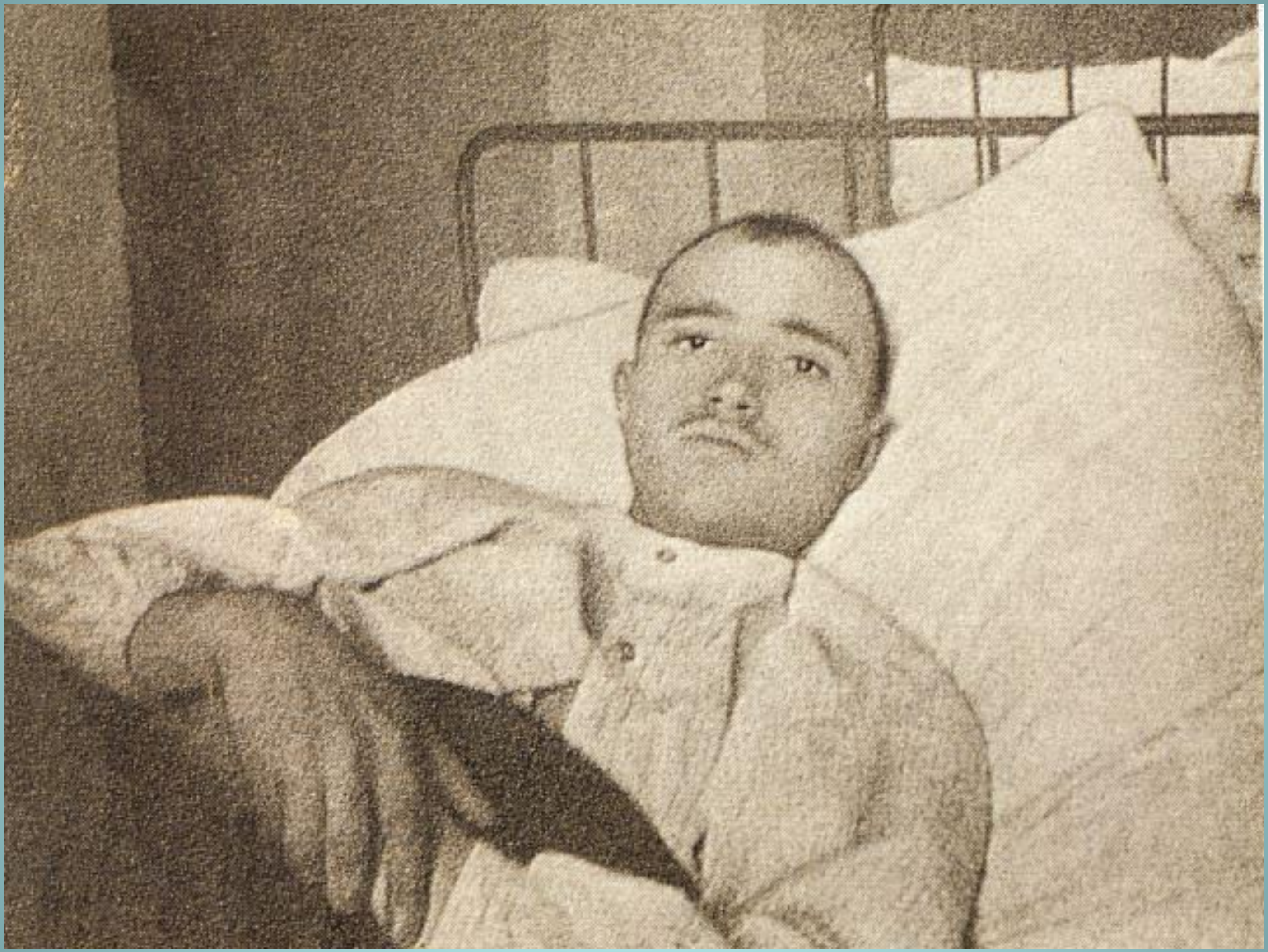

Максім Гарэцкі ў ваенным шпіталі. 1914 год

Максім Гарэцкі. 1916 г.

Максім Гарэцкі разам з братам Іванам. 1916 год

Максім Гарэцкі
з жонкай Леанілай,
дзецьмі
Леанідам і Галінай.
1923 год.

- Леаніла Чарняўская-Гарэцкая
з дачкой Галінай.
1922 год.

Максім і Гаўрыла Гарэцкія.
Горкі. 1926 год.

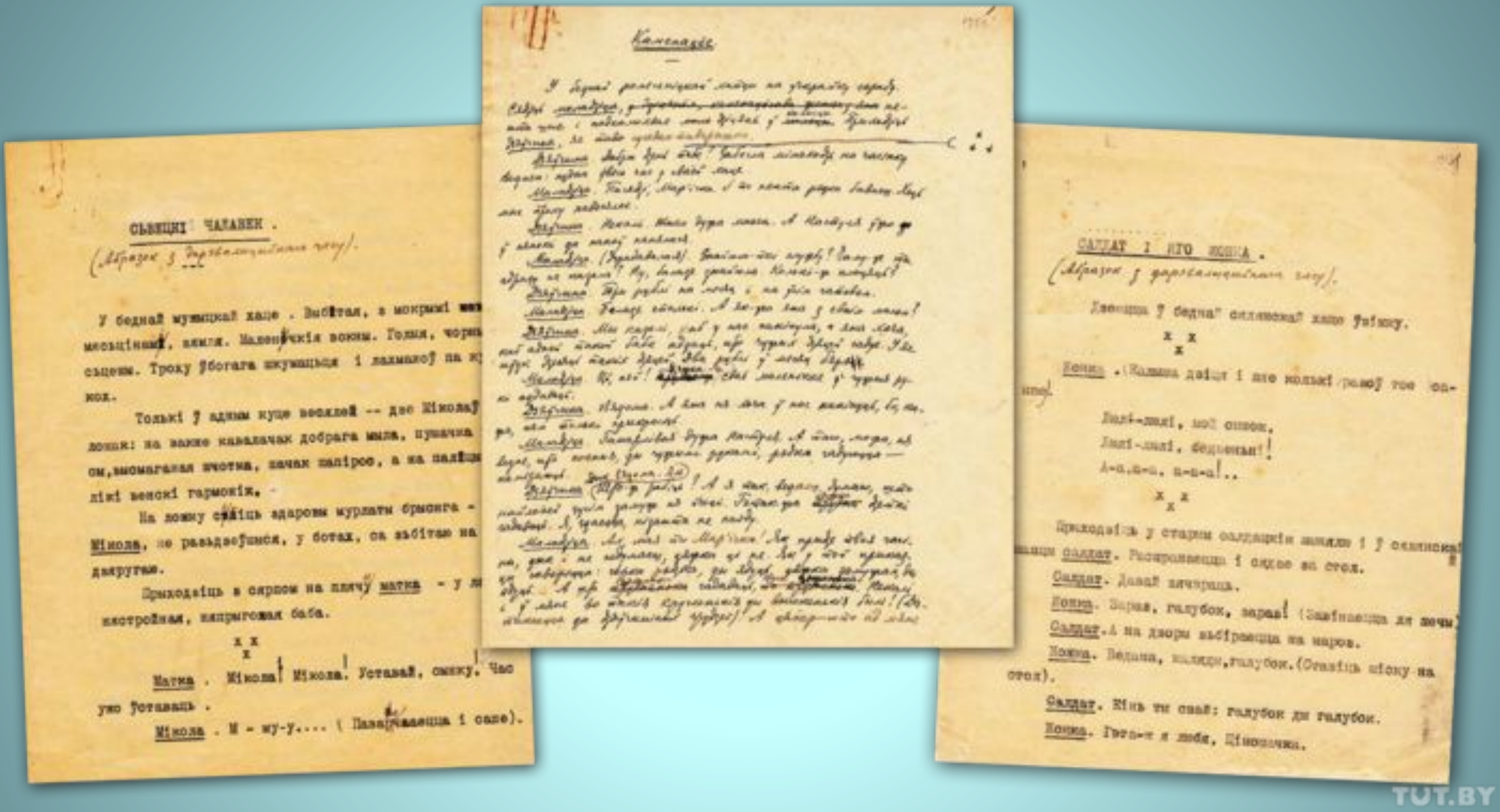

Абразкі «Свецкі чалавек», «Каменацёс»,
«Салдат і яго жонка».
Аўтограф, машынапіс з рукапіснай праўкай. 1922 год

TUT.BY

Сяброўскі білет члена прафесійнага саюза працаўнікоў асветы БССР. 1927 год.

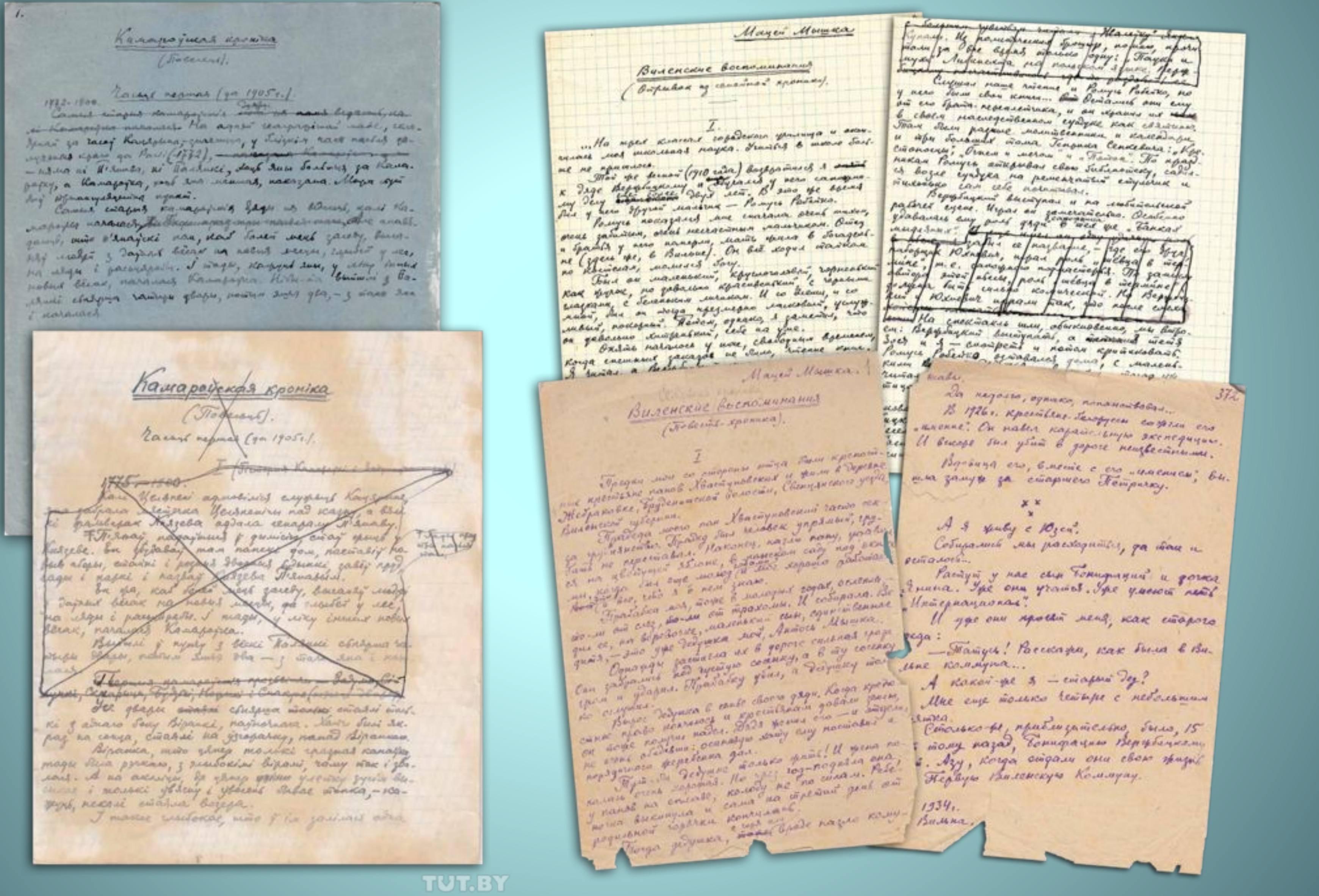
Камароўская хроніка
Часць першая (да 1905 г.)
Камароўская хроніка
Мацей Мышка
Виленские воспоминания
Мацей Мышка
Виленские воспоминания
(Повесть-хроника)
1934 г.
Вильна
TUT.BY
TUT.BY

TUT.BY

Зборнік апавяданняў «Досвіткі». 1926 год.
Кнігі «Ціхія песні», «Ціхая плынь». 1926, 1930 гады.

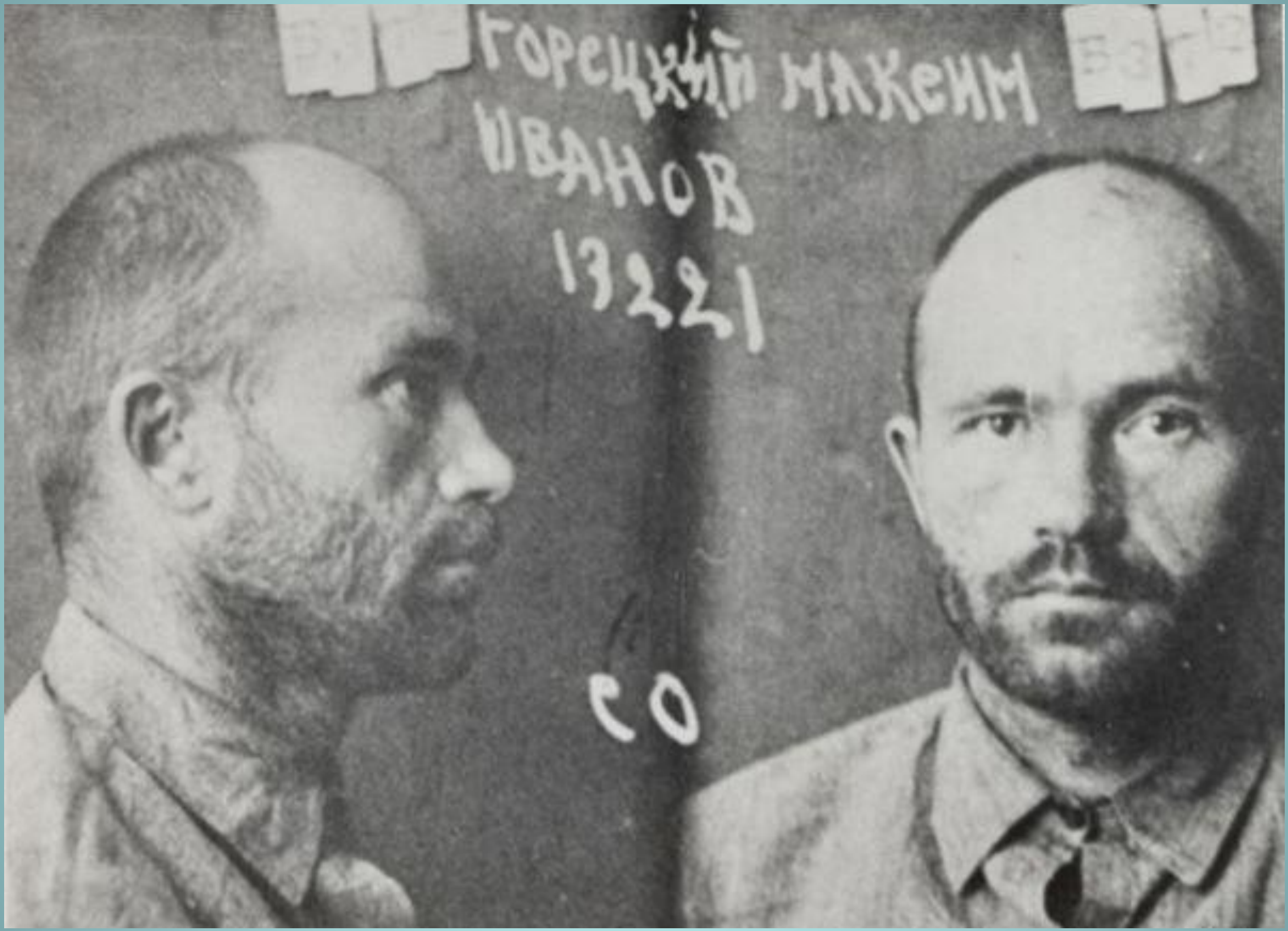

Максім Гарэцкі ў турме. 1930 год.

Паштоўка
Максіма Гарэцкага
да родных з Вяткі.
20 ліпеня 1931 год

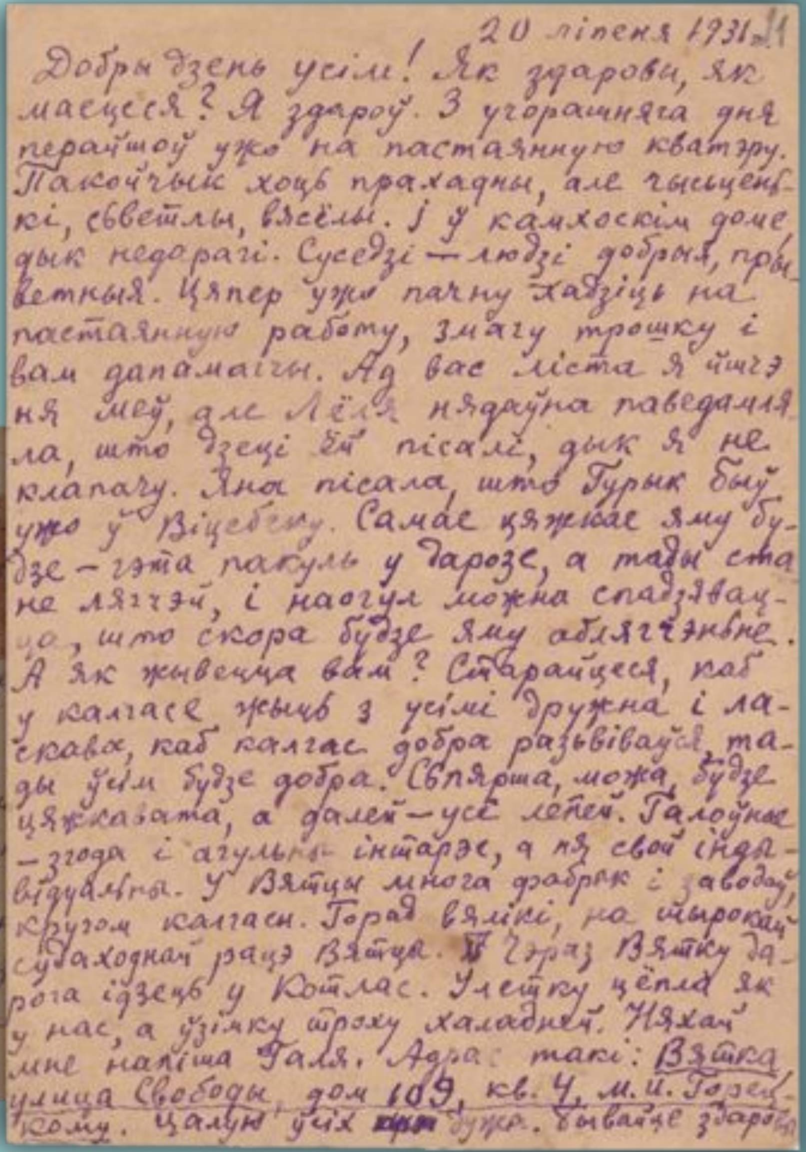

20 ліпеня 1931 г.

Добры дзень усім! Як здаровы, як
маецеся? Я здароў. З учарашняга дня
перайшоў ужо на пастаянную кватэру.
Пакойчык хоць прахадны, але цысцень-
кі, светлы, вясёлы. І ў камхоскім доме
дык недарагі. Суседзі — людзі добрыя, пры-
ветныя. Цяпер ужо пачну хадзіць на
пастаянную работу, змагу трошку і
вам дапамагчы. Ад вас ліста я яшчэ
ня меў, але Лёля нядаўна паведаміла,
што дзеці ёй пісалі, дык я не
клапачу. Яна пісала, што Гурык быў
ужо ў Віцебску. Самае цяжкае яму бу-
дзе — гэта пакуль у дарозе, а тады ста-
не лягчэй, і наогул можна спадзявац-
ца, што скора будзе яму аблягчэньне.
А як жывецца вам? Старайцеся, каб
у калгасе жыць з усімі дружна і ла-
скава, каб калгас добра разьвіваўся, та-
ды ўсім будзе добра. Спярша, можа, будзе
цяжкавата, а далей — усё лепей. Галоўнае
— згода і агульны інтарэс, а ня свой інды-
відуальны. У Вятцы многа фабрык і заводаў,
кругом калгасы. Горад вялікі, на шырокай
судаходнай рацэ Вятцы. Праз Вятку да-
рога ідзець у Котлас. Улетку цёпла як
у нас, а ўзімку трохі халадней. Няхай
мне напіша Галя. Адрас такі: Вятка
улица Свободы, дом 109, кв. 4, М. И. Горец-
кому. Цалую ўсіх дужа. Бывайце здаровы

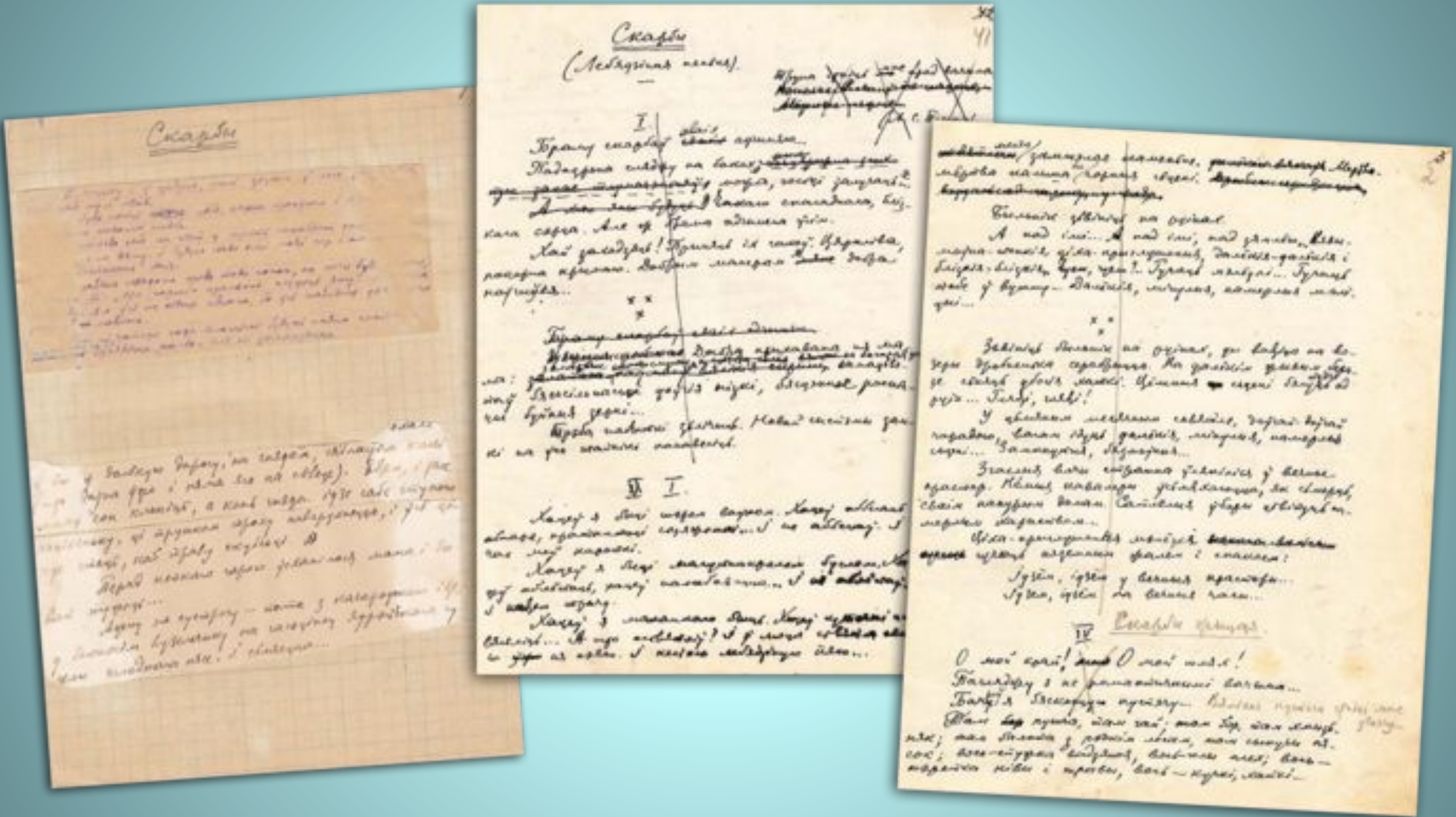

TUT.BY

«Скарбы жыцця». Фрагменты. Аўтограф. 1930-я гады

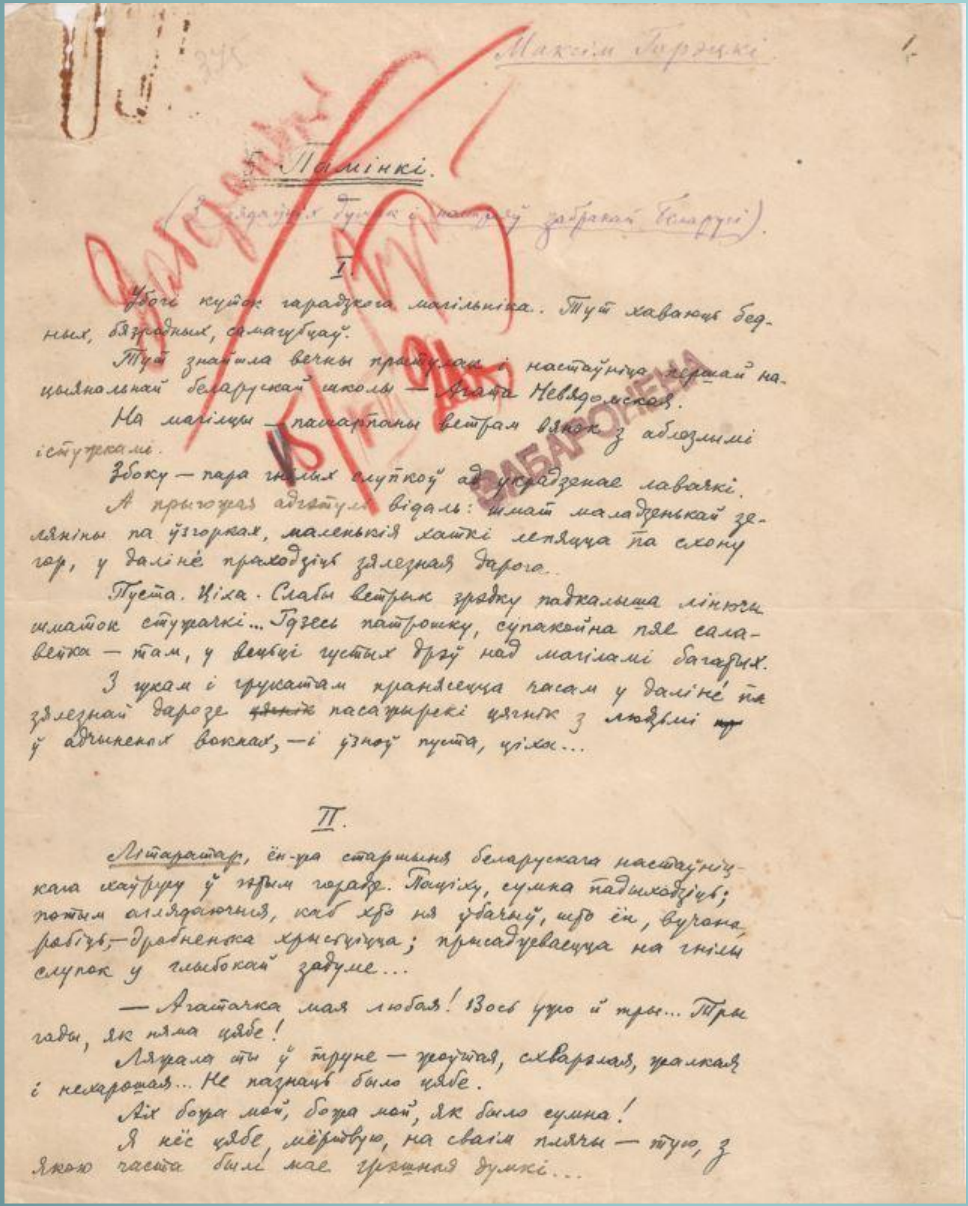

Максім Гарэцкі

Памінкі.

I.

Убогі куток гарадзкога магільніка. Тут хаваюць бедных, бязродных, самагубцаў.

Тут знайшла вечны прытулак і настаўніца першай нацыянальнай беларускай школы — Агата Невядомская.

На магілцы — пашарпаны ветрам вянок з аблезлымі істужкамі.

Збоку — пара гнілых слупкоў ад укрыдзенае лавачкі.

А прыгожая адгэтуль відаль: шмат маладзенькай зеляніны па ўзгорках, маленькія хаткі лепяцца па схону гор, у даліне праходзіць зялезная дарога.

Пуста. Ціха. Слабы ветрык зрэдку падкалыша ліняючы шматок стужачкі... Гдзесь патрошку, супакойна пяе салавейка — там, у вецьці густых дрэў над магіламі багатых.

З шумам і грукатам праносіцца часам у даліне па зялезнай дарозе ~~цягнік~~ пасажырскі цягнік з людзьмі ~~ту~~ ў адчыненых вокнах, — і ўзноў пуста, ціха...

II.

Літаратар, ён-жа старшыня беларускага настаўніцкага саюзу ў гэтым горадзе. Паціху, сумна падыходзіць; потым азіраючыся, каб хто не ўбачыў, што ён, вучоны, робіць, — драбненька хрысціцца; прысаджваецца на гнілы слупок у глыбокай задуме...

— Агатачка мая любая! Вось ужо й тры... Тры гады, як няма цябе!

Ляжала ты ў труне — жоўтая, схварэлая, жалкая і нехарошая... Не пазнаць было цябе.

Ах божа мой, божа мой, як было сумна!

Я нёс цябе, мёртвую, на сваім плячы — тую, з якою часта былі мае грэшныя думкі...

Першы ліст п’есы “Памінкі”. Аўтограф.

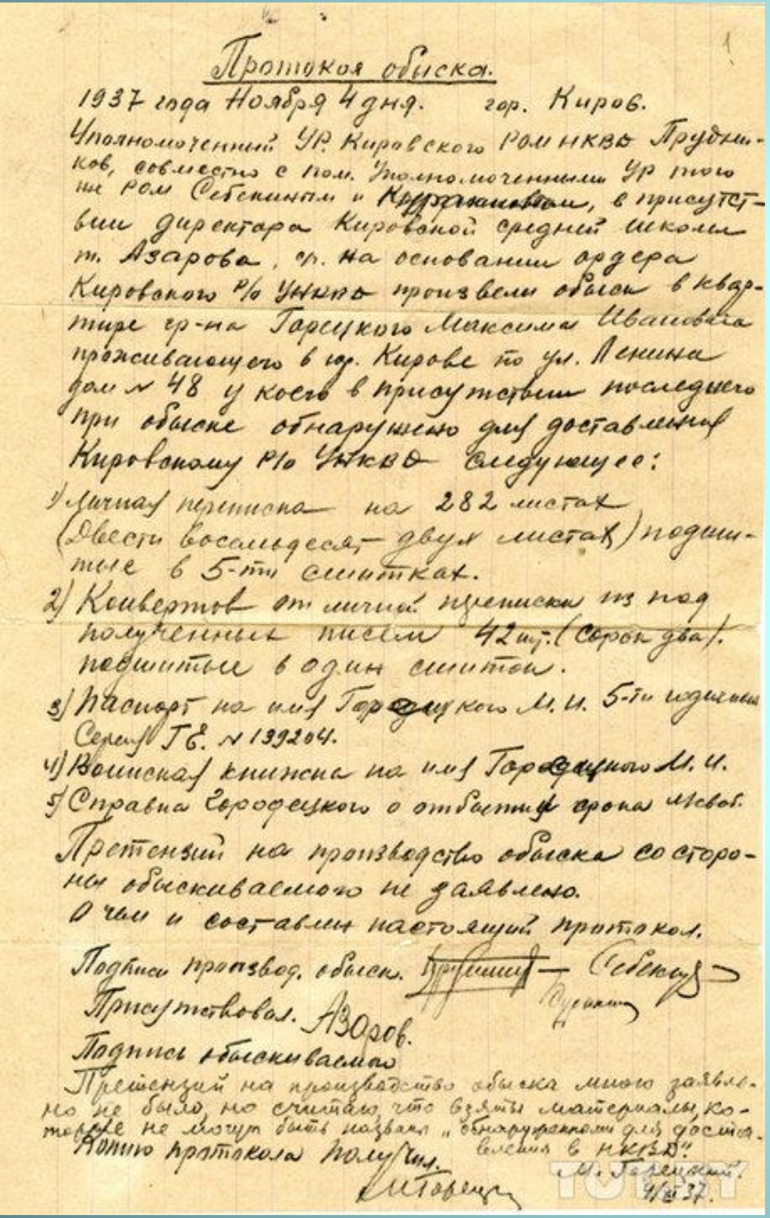

Протокол обыска.

1937 года Ноября 4 дня. гор. Киров.

Уполномоченный УР Кировского РОМ НКВД Прудников, совместно с пом. уполномоченным УР того же РОМ Себекиным и [illegible], в присутствии директора Кировской средней школы т. Азарова, ч. на основании ордера Кировского Р/О УНКВД произвели обыск в квартире гр-на Гарецкого Максима Ивановича проживающего в гор. Кирове по ул. Ленина дом № 48 у коего в присутствии последнего при обыске обнаружено для доставления Кировскому Р/О УНКВД следующее:

1) личная переписка на 282 листах (Двести восемьдесят двух листах) подшитые в 5-ти свитках.
2) Конвертов от личной переписки из под полученных писем 42 шт. (Сорок два). подшитые в один свиток.
3) Паспорт на имя Гарецкого М. И. 5-ти годичный Серия ГЕ. № 139204.
4) Воинская книжка на имя Гарецкого М. И.
5) Справка Гарецкого о отбытии срока [illegible]

Претензий на производство обыска со стороны обыскиваемого не заявлено.
О чем и составили настоящий протокол.

Подписи производ. обыск. Прудников — Себекин [illegible]

Присутствовал. Азаров.

Подпись обыскиваемого

Претензий на производство обыска мною заявлено не было, но считаю, что взятые материалы, которые не могут быть названы „обнаруженными для доставления в НКВД".

М. Гарецкий. 4/XI 37.

Копию протокола получил.

М. Гарецкий

TUT.BY

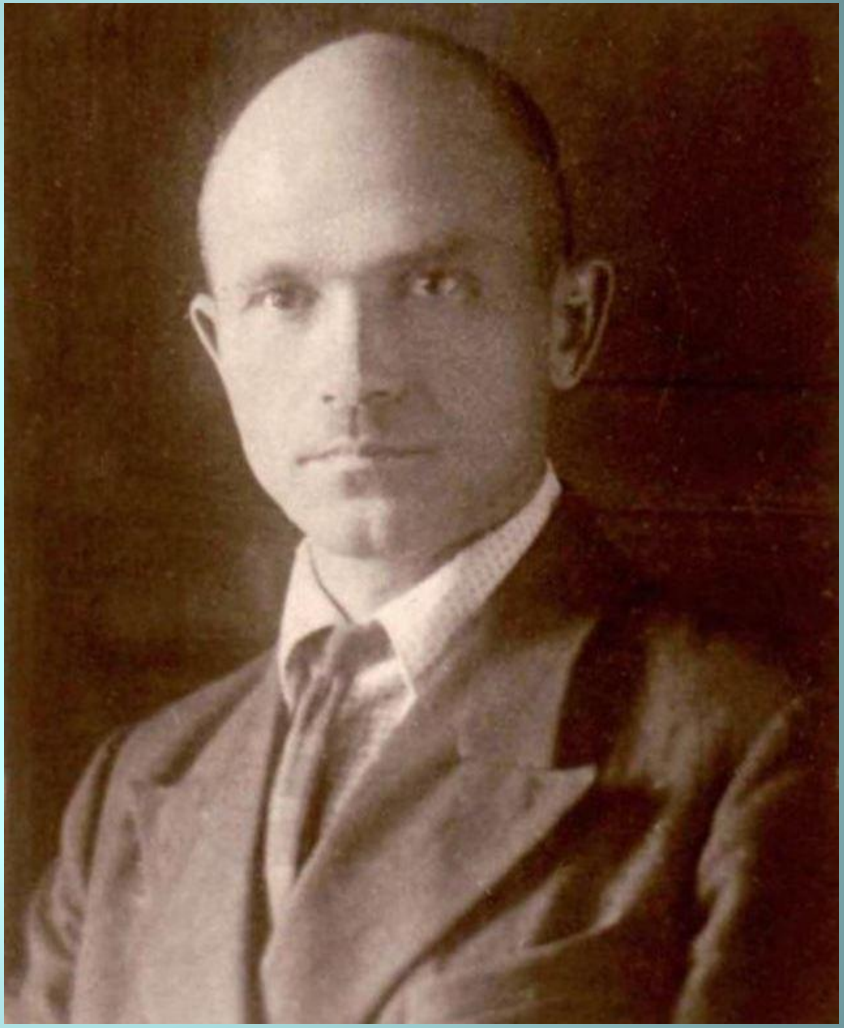

Максім Гарэцкі. Апошні фотаздымак. 1937 год.

24 мая 2013 г. у горадзе Кіраве (да 1936 года — мястэчка Пясочня) Калужскай вобласці з'явілася мемарыяльная дошка ў гонар класіка беларускай літаратуры Максіма Гарэцкага. Пісьменнік жыў у гэтым горадзе два апошнія гады свайго жыцця.

Дом-музей М.Гарэцкага ў в.Малая Багацькаўка
Мсціслаўскага раёна

svaboda.org (RFE/RL)

svaboda.org (RFE/RL)

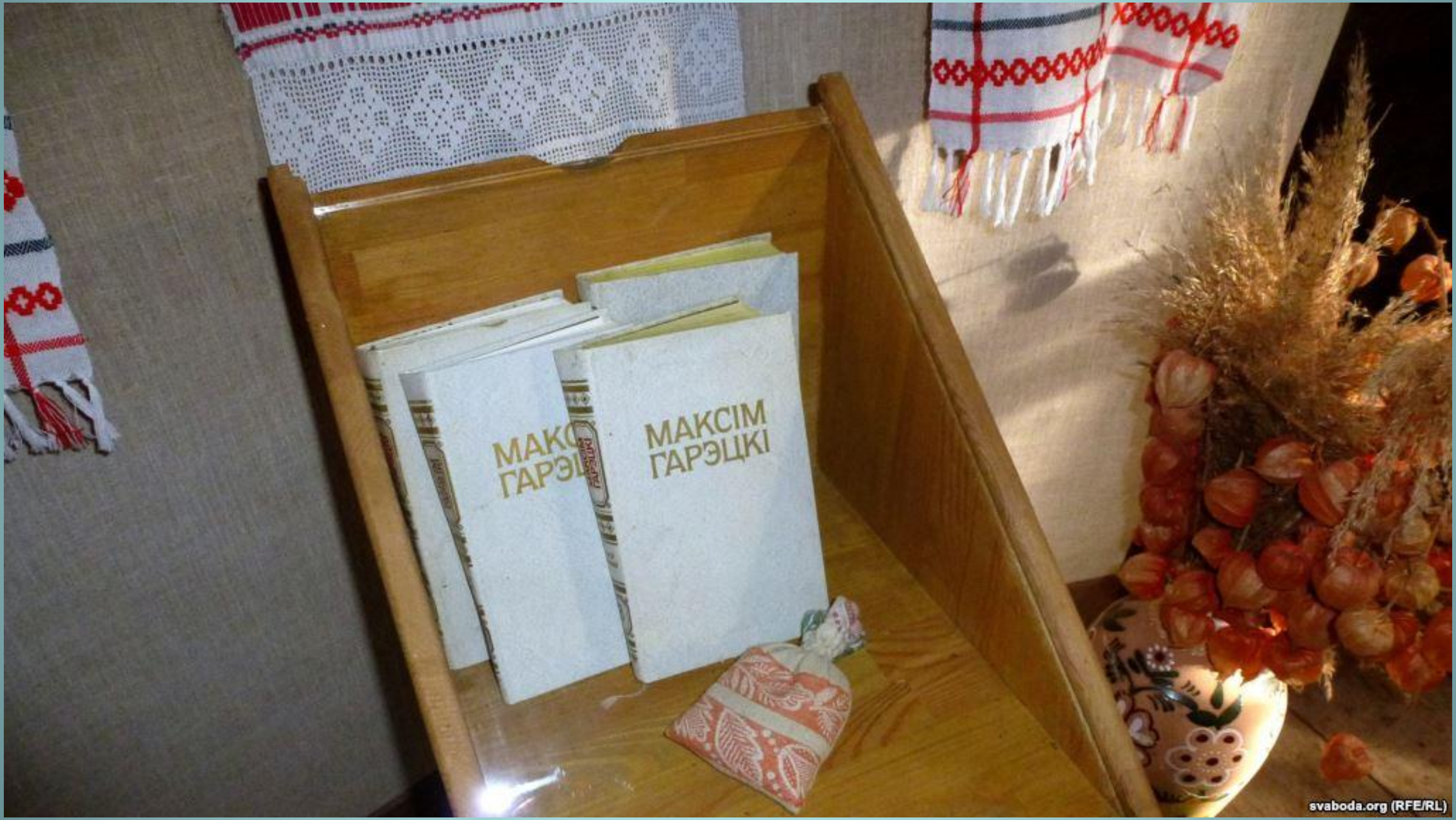
МАКСІМ
ГАРЭЦКІ
svaboda.org (RFE/RL)

РСФСР
СВИДЕТЕЛЬСТВО О СМЕРТИ
СВИДЕТЕЛЬСТВО О СМЕРТИ
II-НК № 295035
МАКСИМА
ИВАНОВИЧА
ГОРЕЦКОГО
svaboda.org (RFE/RL)

ТУТ СТАЯЛА ХАТА
У ЯКОЙ 18 ЛЮТАГА
1893 г. НАРАДЗІУСЯ
КЛАСІК БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ
МАКСІМ ГАРЭЦКІ
svaboda.org (RFE/RL)

Магіла бацькоў пісьменніка - Івана Кузьміча
і Еўфрасіннні Міхайлаўны Гарэцкіх.

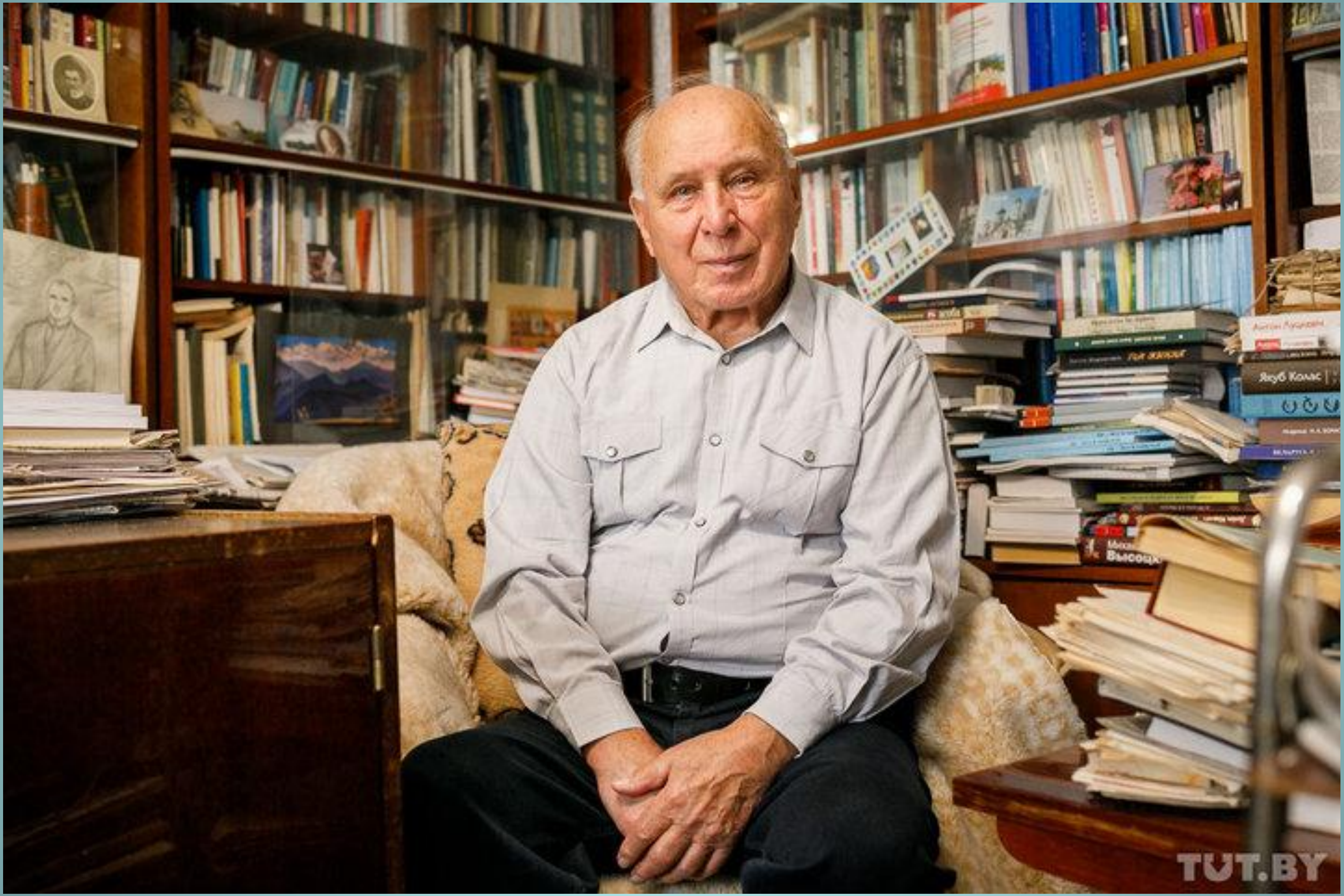

Акадэмік Радзім Гаўрылавіч Гарэцкі

- Помнік Максіму Гарэцкаму ў Мінску

БЕЛАРУСЬ
BELARUŚ
1993
50.00
М.І.
Гарэцкі
1893•1938

ПАШТОЎКА
БЕЛАРУСЬ
1893
1938
Максім Гарэцкі
125 гадоў
з дня нараджэння Максіма Гарэцкага
Каму
Куды

Брылёўская сельская бібліятэка

- 2018 г.